

MINDEORD OM
GYMNASTIKDIREKTØR, CAND. POLYT.
NIELS HANSEN RASMUSSEN

Af *Fr. Hjort.*

Hver Gang, jeg raabte, jeg vil Glæden eje,
da var det, som den flyede mine Veje,
men holdt jeg Tanken fast: jeg vil den bringe,
da kom den til min Sjæl paa Englevinge.

Ren i Sæder, ren i Klæder!

N. H. Rasmussen

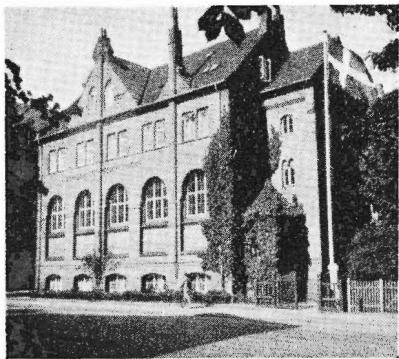
Gymnastikdirektør, cand. polyt. *N. H. Rasmussens* Navn var kendt over det ganske Land og langt udenfor dets Grænser, da han afgik ved Døden 1. August 1924. Hans Forfædre baade paa fædrene og mødrene Side var fynske Bønderfolk, hvis Slægtsregister kan følges flere Hundrede Aar tilbage i Tiden, som hjemmehørende i Nordvest- og Midtfyn. — *N. H. Rasmussen* naaede ganske vist ikke at blive Professor, saaledes som fire andre kendte fynske Bøndersønner, nemlig: *Rasmus Nyerup, Rasmus Chr. Rask, N. M. Petersen* og *Rasmus Nielsen*. Men desuagtet kan *N. H. Rasmussens* Betydning og Anseelse meget

godt taale at sammenlignes med de fire ovennævnte lærde Mænd, der jo alle var højtansete teoretiske Lærere, hvilket *N. H. Rasmussen* ogsaa var i sit specielle Fag! Hertil kommer imidlertid, at han tillige blev en enestaaende og anset Praktiker i sit Fag, samtidig med, at han gjorde sig meget højt fortjent i national Henseende.

N. H. Rasmussen blev født den 27. September 1854 paa Vøjremosegaard i Birkende Sogn som Søn af Gaardejer Rasmus Rasmussen (født den 29. Marts 1810 i Ferritslev, død 1873 i Odense, Søn af Gmd. Rasmus Hansen) og Susanne Larsen (død 1880, Datter af Gmd. Lars Nielsen og Mette Marie Hansdatter i Blanke). I Aaret 1861 flyttede Familien fra Birkende til Kragbsbjerg ved Odense, hvilken Gaard Faderen havde købt. Nu kom N. H. Rasmussen ind paa Latinskolen i Odense og tog 17 Aar gammel Præliminæreksamen herfra. Han havde mest Lyst til at blive Polytekniker og beredte sig nu hertil paa Maskinfabrikken Phønix i Odense, samtidig med at han læste om Aftenen. Efter et Par Aars Forberedelse blev han optaget paa Polyteknisk Lærestalt i København, hvor han studerede i 4 Aar og samtidig forsøgte sig som Gymnast i „Københavns Skytteforening“. I 1876 saa han under et Besøg i Vejstrup, at Skytterne øvede sig i Gymnastik, Voltigering (Spring), og det gik med anderledes Liv og Humør, end det han var vant til. Dette rørte ved noget i ham, som han ikke kunde faa ud af Tankerne, hvilket gav Anledning til, at han tog paa Højskole i Vejstrup i Vinteren 1876—77.

Hvad han her mødte, gav ham helt nyt Syn paa mange af Livets Spørgsmaal; han mente selv, at Hovedudbyttet, han fik igennem Foredragene og Gymnastikken, kunde udtrykkes saaledes: *at man skal leve Livet for at tjene Andre, saa vil man selv blive lykkeligst!* — En Lære han næmmede som kun faa. Her opstod sikkert hos N. H. Rasmussen første Gang Tanken om hans fremtidige Gerning. Efter dette Højskoleophold rejste han atter til København for at fuldføre sine Studier. — Samtidig hermed oprettede N. H. Rasmussen tilligemed to andre Mænd „Københavns Gymnastikforening“, der ret hurtigt voksede sig stor. Her kom han i Forbindelse med en af Skyttesagens ivrigste Talsmænd, Bygmester Andreas Bentzen, der var Leder af Haandværkerskolen og Lærer ved Højskolen i Vallekilde og tillige Formand for Holbæk Amts Skytteforening. Dette Bekendtskab førte til et trofast Samarbejde mellem de to Mænd. Det første praktiske Resultat heraf blev, at der i 1878 blev holdt et Delingsførermøde paa Vallekilde, det første her i Landet.

N. H. Rasmussen fik sin Ingeniør-Eksamen i 1880 og blev derefter Lærer ved Haandværkerskolen i Vallekilde og fulgte tillige Forstander Triers Foredrag paa Højskolen.

„Gymnastikhuset“ paa Vodroffsvej

Indtil sit Livs Aften mindedes han de Ord, som Trier aarle og silde indprentede sine Elever, at „Mennesket er skabt i Guds Billede, faldet dybt i Synd, men herligt bestemt til Genoprejsning“.

Umiddelbart derefter fik han Kendskab til den svenske Gymnastik, som Ling¹⁾ havde udformet den, ligesom han fulgte med i, hvad der kom frem i Litteraturen.

I Sommeren 1882 var Rasmussen til et Stævne i Stockholm, hvor svensk, norsk og finsk Ungdom mødtes og viste hinanden, hvad de kunde. Dette var noget helt nyt for ham, og han blev grebet saa stærkt deraf, at det blev Vendepunktet i hans Liv. I Sommeren 1883 lykkedes det Rasmussen som „frivillig“ at komme ind ved det Kgl. Centralinstitut i Stockholm i nogle Maaneder. Her satte han sig grundigt ind i den pædagogiske Gymnastik og blev i høj Grad begejstret for den Lingske Gymnastik. Denne blev nu indført paa Vallekilde i 1884 i en helt ny til Formaalet passende Bygning. Senere har denne Gymnastik erobret hele vort offentlige Skolevæsen inclusive Universitetet, Hær og Flaade, ligesom alle vore Højskoler.²⁾ Alt dette var en stor Ære og Glæde for N. H. Rasmussen. 1885—87 var han atter paa Centralinstitutet i Stockholm, hvorfra han vendte hjem som „Gymnastik-Direktør“. — Han aabnede straks sit „Gymnastik-Institut for frivillig Gymnastik for Mænd“ paa H. C. Ørstedesvej. Fra 1889 til 1897 var Institutet paa Jacob Danefærdsvej, hvorefter det flyttedes hen i egen Bygning, „Gymnastikhuset“ paa Vodroffsvej 51, ligesom en Mængde Annekser oprettedes rundt om i Byen. Her kom Masser af Københavnerne fra alle Samfundslag for at søge Sundhed, Livsglæde og Styrke i Gymnastikken. Og som det er gaaet i Hovedstaden, er det gaaet over det ganske Land, saaledes at N. H. Rasmussens udmærkede Arbejde for vort hele Land og Folk vanskeligt kan vurderes højt nok.

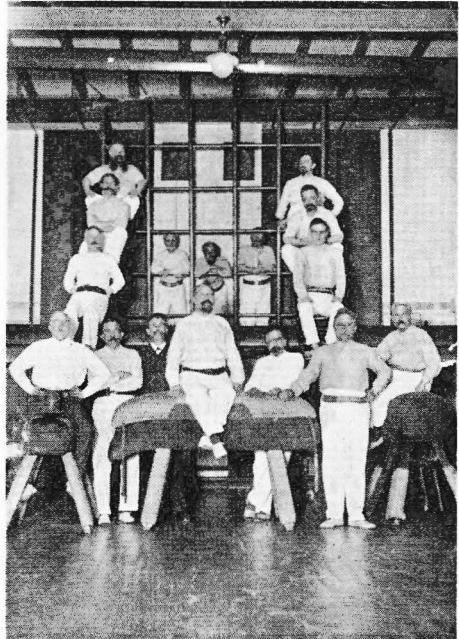
1) Den gl. Ling — Per Henrik — havde indskærpet Lærerne i Legemsøvelse, at „de skulde se paa Legemet og dets Dele ikke som en død Masse, men som Guddommens, som Aandens Redskab“. 2) Af hvilke, som alle véd, særlig Ollerup har ført denne Lingske Gymnastik videre, ja, gjort den verdensberømt.

Men cand. polyt. Rasmussen havde ikke alene Øjet aabent for, hvilken umaadelig Betydning det har for hele Menneskeheden at bevare baade Sjæl og Legeme sundt og stærkt fra Ungdommen af, han var ogsaa stærkt interesseret i kirkelig Henseende, han var grebet baade religiøst og nationalt og interesseret i alle folkelige Spørgsmaal. Rasmussen havde lige siden Krigen 1864, da vi tabte Sønderjylland, næret megen Kærlighed til dette Land og dets Beboere. Gennem sit uhyre omfattende Arbejde for de sønderjyske Krigsfanger viste han, at han ikke svigtede sine Idealer, naar det gjaldt.

„Mine Tanker om Arbejdet for de sønderjyske Krigsfanger har ikke været fuldt klare straks fra Begyndelsen af,“ skriver N. H. Rasmussen selv. „Det hele har nærmest udviklet sig lidt efter lidt.“

Og „lidt efter lidt“ kom han ind i et Kæmpearbejde, vil vi andre synes, og et til Tider — under Krigen — ikke ufarligt Arbejde, men det blev gjort.

Han skaffede sig Oplysning ad mange Veje om Navne og Adresser paa alle de fangne Sønderjyder og satte dem i Forbindelse med danske Hjem, gav dem „Gudmødre“³⁾, som sendte dem Pakker og Breve, fik dem senere samlet i særlige Fangelejre (Frankrig, England, Rusland) og opnaaede mange Begunstigelser for dem. Naar alt dette lykkedes saa ualmindelig godt for N. H. Rasmussen, saa skyldtes det for den franske Lejrs Vedkommende, at han var saa heldig at komme i Forbindelse med en kendt Franskmand, der var Dan-

Et Gymnastikhold.

Paa „Hesten“ sidder Krigsminister Madsen, ved Siden af staar I. C. Christensen.

³⁾ En Institution, der viste sig at være overordentlig formaalstjenlig, og mange „Gudmødre“ vedblev at staa i Forbindelse med Fangerne efter disses Hjemkomst.

mark og alt dansk særlig venligsindet, nemlig Professor *Paul Verrier* (død 1938), der lagde et godt Ord ind hos den franske Regering, og paa den Maade lykkedes det at komme i Gang.

I England gik det forholdsvis lettere for Rasmussen at føre sin Sag igennem, idet han hurtigt og let fik Forbindelse med den danske Sømandspræst i Newcastle *Andr. Troensegaard-Hansen*, en

Sønderjydske Krigsfanger hejser Flaget i Odense hos Grosserer Fred. Rasmussen, Broder til N.H. Rasmussen. Fra venstre Grosserer Georg Mygind, Biskop Fuglsang Damgaard, Redaktør Hans Madsen „Modersmaalet“, Korrespondent Chr. Bertramsen, Gaardejer Emil Mygind.

Skipperensøn fra Taasinge. Denne var straks villig og fik hurtigt udvirket lignende Fordele for Sønderjyderne som i Frankrig.

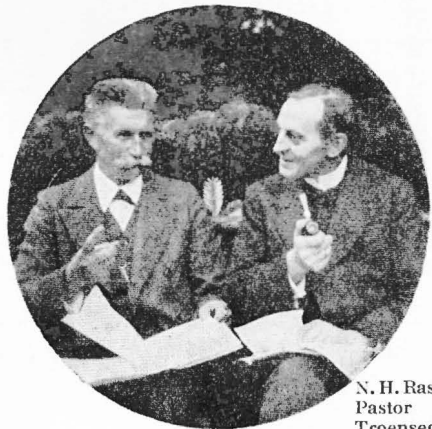
I Rusland var det vanskeligere at føre Sagen igennem, men N. H. Rasmussen naaede dog ogsaa her at skaffe sig en Forbindelse, der kunde hjælpe ham i Gang. Det blev gennem den russiske Legationspræst i København, Hr. *I. Stchelkunoff*, der tog sig af Sagen med stor Interesse og støttede Rasmussen ved dennes personlige Henvendelse til den russiske Gesandt i København, Baron *Ch. de Buxhoeveden*. Gesandten udvirkede omgaaende hos Regeringen i Rusland, at Rasmussens Ønske blev opfyldt. Men uagtet den russiske Regerings Velvillie var det dog yderst vanske-

ligt at faa Sagen tilfredsstillende ordnet i dette store Rige, i hvilket Fangelejrene var spredte over det ganske Land, og mange maatte helt over imod den østlige Grænse. Ogsaa Enkekejserinde *Dagmars* Hjælp blev mobiliseret, hvilket nok var af den allerstørste Betydning for det heldige Udfald. Den sønderjyske Fangelejr blev i Nærheden af Moskva i *Jurjeff Polskij*. I Rusland blev det særlig Pastor *N. A. Jensen*, der tog sig af Sønderjyderne.

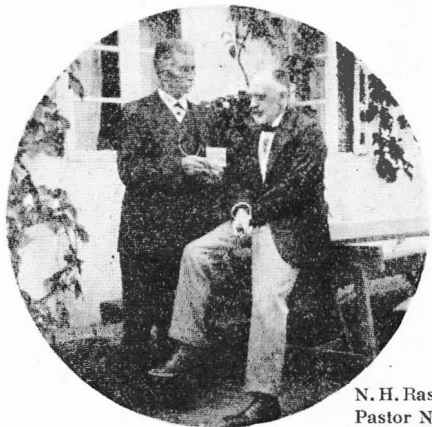
At *N. H. Rasmussens* Arbejde for de fangne Sønderjyder var enormt, fremgaar bl. a. deraf, at han fik skaffet 2374 „Gudmødre“ og skrev ca. 1500 private Breve til Fangerne foruden ca. 9000 Breve om selve Sagen, ligesom han formaaede ca. 400 andre Korrespondenter til at sætte sig i jævnlig Forbindelse med Sønderjyderne. — Denne mægtige personlige Brevveksling var af meget stor national Betydning, idet der paa den Maade fra Hjerte til Hjerte gik en uafbrudt Strøm af varm Indderlighed, som blev modtaget i Kærlighed. Imidlertid var det hele et yderst vanskeligt Arbejde, fordi det af *politiske Hensyn* maatte udføres i Hemmelighed som „fortroligt“. — Foruden de mange Breve og Pakker samt Aviser og Blade, blev der sendt

N. H. Rasmussen o
Prof. Verrier

N. H. Rasmussen o
Pastor
Troensegaard-Han

N. H. Rasmussen o
Pastor N. A. Jense

ca. 100,000 Kr. herfra til de sønderjyske Fanger og deres Familier i Sønderjylland.

Naar N. H. Rasmussen blev spurgt om, hvorfor han tog dette mægtige Arbejde op, saa svarede han: fordi alle vore Landsmænd i Sønderjylland — og særlig „Fangerne“ — skal vide, at vore

Sønderjyske Krigsfanger paa Hjemreise

Hjertter slaar varmt for dem. Han udførte dette overmaade vanskelige og indviklede Arbejde med megen Glæde og til alles Tilfredshed og Beundring, men efterhaanden som det kom til at staa klart, at det sydlige Slesvig ikke kom med hjem til Danmark, blev N. H. Rasmussen meget bedrøvet herover og tabte en stor Del af sin Energi, ja, det gav ham i Virkeligheden et Knæk, han aldrig forvandt. — Han elskede Sønderjyderne i Gerning og Sandhed, og ikke alene med Ord og med Tungen⁴). Derfor var det saa svært for ham at se, at Resultatet kun blev halvt. — Men da saa endelig Fangerne begyndte at komme hjem til Danmark, var Modtagelsen af disse store Dage for Rasmussen, og der blev vist stor Kærlighed fra alle Sider. Det første Skib med Krigsfanger kom til København, hvor de blev modtaget af over 50,000 Mennesker i disses overstrømmende Glæde, og senere kom der 18 Skibe med Fanger til forskellige Provinshavne.

Nu kom der en Tid med stille Dage, men saa snart der var et eller andet Spørgsmaal, der vedrørte Sønderjylland og Sønder-

4) Joh. 1ste Brev 3. 18.

jderne, var Rasmussen af hele sin Interesse med, om det da var ham nogenlunde muligt; men han var en mærket Mand, Skuffelsen havde været for stor. Den 1. August 1924 døde N. H. Rasmussen, og Krigsfangerne satte en prægtig Natursten paa hans Grav med følgende Inskription: „*De Sønderjydske Krigsfangers Fader, Gymnastikdirektør N. H. Rasmussen, født 27/9 1854, død 1/8 1924. — Math.: 25: „Jeg var hungrig, og Du gav mig at spise, jeg var tørstig, og Du gav mig at drikke. Jeg var i Fængsel, og Du kom til mig.“ I taknemligt Minde, De sønderjydske Krigsfanger.*“

Cand. polyt. N. H. Rasmussen, der var Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, har udgivet flere Bøger vedrørende Gymnastikken, var Medlem af Gymnastikkommissionen 1889—99, Medlem af Bestyrelsen for Dansk Sømands-Mission i fremmede Havne, Medlem af Bestyrelsen for Sønderjysk Samfund, og af Studenterforeningens Udvalg: Studenter paa Høstarbejde. I 1895 blev Rasmussen gift med *Mette Marie Agnete Elisabeth Otterstrøm*, født 2. Marts 1873 i Hvilsted, Datter af Sognepræst C. E. Otterstrøm (død 1896) og Hustru Sophie Catharine Flensborg, og fik i dette Ægteskab 3 Sønner og 3 Døtre. Endvidere havde Rasmussen 2 Søstre og 3 Brødre, der alle er gifte og har Børn.

Mindestenen paa Solbjerg Kirkegaard i København

LITTERATUR: Killeløse: „Fra Vallekilde Højskole“, 1924. — Martin Skovbo: „Fynske Bondeslægter“, 1917. — Bent Rasmussen: „I Gerning og Sandhed“, 1927.